

Макроекономічний Прогноз України

- Згідно з прогнозом, реальний ВВП зросте на 4,3% у 2002 році та на 4,6% в 2003 році, головним чином, завдяки подальшому зростанню приватного споживання.
- У 2002 році державне споживання, як очікується, скоротиться через проблеми у доходній частині бюджету, тоді як на 2003 рік змін у державному споживанні не передбачається.
- Порівняно з 2002 роком, у наступному році очікується зростання інвестицій.
- Більш високий приріст імпорту, порівняно з експортом, призведе до скорочення позитивного балансу товарів та послуг.
- Додана вартість буде зростати у всіх секторах економіки.
- Як очікується, у 2002 році інфляція становитиме 1,4% дпр, а у 2003 році зросте до 7,6% дпр.

**№.1 (1)
жовтень
2002**

Прогнозний період:

3 кв. 2002 року – 4 кв. 2003 року

Прогнозні зміни:

ВВП та його компоненти, інфляція

ВВП: Темпи зростання залишаються нижчими, ніж у 2001 році

Як прогнозується, реальний ВВП зросте приблизно на 4,3% у 2002 році та на 4,6% у 2003 році, головним чином завдяки зростанню приватного споживання. Це співпадає з динамікою зростання ВВП за витратами, що спостерігалася у 2001 році. Інші компоненти ВВП за витратами, як-то нагромадження основного капіталу, не зроблять значного внеску у загальне економічне зростання. Хоча наступного року очікується зростання інвестицій, відсутність повномасштабних реформ, у тому числі реформи оподаткування, приватизації, ринкового регулювання та захисту приватної власності, а також недостатньо розвинені фінансові ринки залишаються ахіллесовою п'ятою економічного розвитку України.

Приватне споживання: Приватні видатки залишаються головними складовими економічного зростання

У першій половині 2002 року, незважаючи на певне уповільнення економічної активності, зростання заробітної плати залишилось на достатньо високому рівні, що сприяло високим темпам росту доходів домогосподарств. Більш того, ціни на продукцію сільського господарства та товари харчової промисловості зменшувалися, підвищуючи купівельну спроможність домогосподарств. Ці фактори, як очікується, визначатимуть високі темпи росту приватного споживання у 2002 році.

У 2003 році, як передбачається, зростання приватного споживання буде базуватися на подальшому рості заробітної плати, у тому числі на зростанні мінімальної ставки. Однак більш високі темпи інфляції можуть певною мірою послабити купівельну

Населення: 48,4 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 30,9%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 14,7%
Інвестиції/ВВП: 20,4%
Експорт: Росія 22%, ЄС 17%
Імпорт: Росія 34%, ЄС 20 %

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований

Припущення прогнозу

- У 2002 році видатки консолідованого бюджету будуть нижчими за заплановані на початку року.
- У 2003 році не відбудеться повномасштабної податкової реформи або значних змін у оподаткуванні, у тому числі зміни ставок основних податків.
- Номінальний обмінний курс становитиме у середньому 5,3 грн./дол. у 2002 році та 5,5 грн./дол. у 2003 році.
- У 2003 році, порівняно з попереднім, не відбудеться значних змін у інвестиційному кліматі.
- Не відбудеться значних змін у світовій економіці.

Автори:
Вероніка Мовчан
Рікардо Джуччі

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 228-6342
Факс (+38044) 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.kiev.ua

спроможність населення, уповільнюючи ріст споживання.

Державне споживання: Скорочення видатків

Проблеми з отриманням запланованих податкових доходів та невиконання плану приватизації - причини недовиконання бюджету 2002 року. На тлі високих темпів росту державного споживання у 2001 році, ці фактори, як очікується, призведуть до 6,4% скорочення споживання державного сектору у поточному році. У 2003 році державне споживання залишиться незмінним порівняно з 2002 роком.

Інвестиції: Ріст тріхи прискориться у 2003 році

Порівняно з 2000-2001 роками, на сьогодні нагромадження основного капіталу уповільнюється. У першому кварталі 2002 року воно зросло лише на 1,4% дпр., майже нічого не додавши до загального росту ВВП. Існує декілька факторів, що визначають низьку інвестиційну активність поточного року. По-перше, виборча кампанія відволікла фонди підприємств від виробничої у політичну діяльність. Тоді як інвестиції українських підприємств, значною мірою, залежать від їх прибутків, падіння фінансових результатів на початку року підірвало інвестиційну спроможність підприємств. По-друге, відсутні важливі реформи в економіці, у тому числі відкладено повноцінну податкову реформу. По-третє, було встановлено мораторій на приватизацію обленерго та уповільнився в цілому весь приватизаційний процес. Більш того, непевність щодо результатів виборів та очікування щодо можливих змін у економічних привілеях призвели до відкладення інвестиційних рішень.

Як очікується, до кінця 2002 року не відбудеться значних змін у зростанні інвестицій в Україні, а причини, що вплинули на темпи зростання капіталу на початку року, діятимуть до кінця періоду. Таким чином, загальний приріст основного капіталу становитиме біля 2%.

У 2003 році зростання основного капіталу прискориться завдяки усуненню фактору парламентських виборів. До того ж, розвиток фінансового посередництва, включаючи стале збільшення кредитування комерційних банків та формування ринку облігацій, сприятиме росту інвестицій.

У серпні 2002 року НБУ затвердив нову програму кредитування (рефінансування) комерційних банків. Згідно з програмою, НБУ може надавати кредити банкам для фінансування інноваційних інвестиційних проектів строком до трьох років. Однак вплив програми на інвестиції у 2003 році залишається неясним, бо невідомо, чи будуть ці кредити видаватися та у яких обсягах.

Внутрішні заощадження залишатимуться головним джерелом фінансування. Прямі іноземні інвестиції, як очікується, не відіграватимуть значної ролі у 2003 році через сумнівність приватизації "Укртелекому" та обленерго, а також зростаючу напруженість політичної ситуації в країні.

Зовнішній сектор: Очікується скорочення позитивного сальдо товарів та послуг у 2003 році

Якщо у першому кварталі 2002 року експорт зростав швидше за імпорт, у другому кварталі тенденція змінилася, що призвело до поступового скорочення позитивного сальдо торгівлі товарами та послугами. Як очікується, у 2002 році це сальдо складе біля 600 млн. дол., незначно скоротившись порівняно з 613 млн. дол. у 2001 році. У 2003 році очікується продовження поточної тенденції, тобто імпорт зростатиме більш високими темпами. Як результат, сальдо торгівлі скоротиться до 150 млн. дол.

Ріст експорту буде обумовлено покращанням торгових відносин з Росією та більшою відкритістю ЄС до українських товарів сільськогосподарства. Зростання імпорту пояснюватиметься ростом попиту на інвестиційні товари та товари проміжного споживання.

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* сезонно скорегований

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
* товари та послуги, сезонно скорегований

Галуzeвий розріз: Зростання доданої вартості спостерігатиметься у всіх секторах економіки

У першій половині 2002 року промисловість продовжувала втрачати позицію головного джерела зростання доданої вартості в економіці. На початку року зростання доданої вартості у промисловості впало майже до нуля. Одне з найбільших падінь відбулося у металургійному секторі, однак інші галузі також уповільнили темпи розвитку. Але а подальшому промисловість відновила зростання. Як очікується, до кінця року додана вартість зросте на 6%, тобто вдвічі менше, ніж у 2001 році. Сьогоднішня більш низька інвестиційна активність матиме відстрочений негативний ефект на виробництво у 2003 році. Тому жодних значних змін у темпах промислового розвитку наступного року не очікується. У 2002 та 2003 роках галузі, орієнтовані на кінцеве споживання, зростатимуть швидше за виробництво проміжних товарів.

У той час, коли промисловість втрачає позиції, їх надолує оптова та роздрібна торгівля. У першій половині 2002 року її внесок у ріст ВВП складав майже третину. Як передбачається, до кінця року торгівля зросте приблизно на 12% разом із ростом приватного споживання. У 2003 році темпи росту трохи уповільняться через уповільнення видатків домогосподарств.

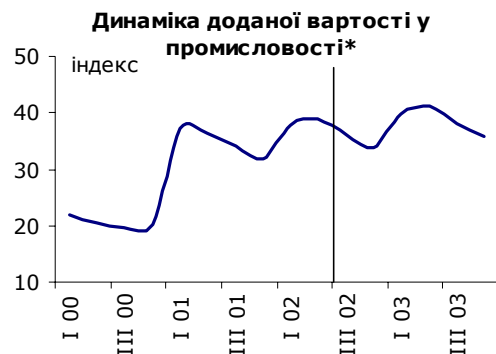
Високі темпи зростання доданої вартості у сільському господарстві на початку року, пов'язані з розвитком тваринництва, значно вплинуть на річні темпи росту цього сектору. Однак у другій половині року додана вартість буде рости меншими темпами через високу базу порівняння, сформовану гарним врожаєм 2001 року. Як передбачається, у 2002 році сільське господарство зросте більш, ніж на 5%. Наступного року ріст продовжиться завдяки покращенню технологічного оснащення та вищій продуктивності праці.

Приріст сектору будівництва був негативним у першій половині 2002 року. Хоча очікується незначне його прискорення у другій половині року, загальний річний показник залишиться від'ємним на рівні біля -2%. Це також є свідченням низьких інвестицій у країні, бо інвестиції у будівництво складають біля половини всіх вкладень. Наступного року, у руслі очікуваного підвищення інвестиційної активності, будівництво почне зростати.

Інфляція: Прискорення у 2003 році

2002 рік був відзначений досить незвичною динамікою споживчих цін, що спостерігалася протягом перших шести місяців. Зокрема, зниження споживчих цін було зумовлено розвитком конкуренції на ринку харчових товарів, а також адміністративним втручанням у процес формування цін. Очікується, що до кінця 2002 року індекс споживчих цін (ІСЦ) збільшиться приблизно на 1,4% дпр завдяки адміністративному підвищенню тарифів на комунальні та інші послуги, а також завдяки сезонному підвищенню цін на сільськогосподарську продукцію.

Наступного року ріст ІСЦ прискориться і складатиме біля 7,6% дпр. Такий прогноз базується на декількох факторах. По-перше, очікується, що зниження цін на харчові продукти уповільниться завдяки нижчим темпам росту харчової промисловості та подальшій диференціації якості товарів. По-друге, ріст реального попиту на гроші уповільниться, посиливши зв'язок між позицією грошей та інфляцією. На даний момент значна частина надлишкової ліквідності зосереджена в комерційних банках, але ситуація має змінитися наступного року. По-третє, інфляційні очікування можуть пожвавитись, якщо НБУ застосує нову програму рефінансування. Кредити рефінансування НБУ будуть означати емісію грошей, що може зумовити песимістичні очікування населення щодо інфляції та обмінного курсу.

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
*сезонно скорегований

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
*сезонно скорегований

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки
*сезонно скорегований

Джерело: Держкомстат, власні розрахунки

Таблиця 1.

Зростання реального ВВП за витратами: Прогноз (% рік до року)

	2000	2001	2002 E	2003 F
Приватне споживання	2,5	9,1	11,8	8,8
Державне споживання	1,0	9,6	-4,7	0,2
Валове нагромадження основного капіталу	12,4	8,3	1,8	4,6
Експорт товарів та послуг	21,5	2,9	2,5	1,3
Імпорт товарів та послуг	23,8	2,2	2,7	3,5
Валовий внутрішній продукт	5,9	9,1	4,3	4,6

Примітка: E – оцінка, F – прогноз

Таблиця 2.

Зростання реального ВВП у галузевому розрізі: Прогноз (% рік до року)

	2000*	2001	2002 E	2003 F
Сільське господарство, мисливство та рибальство	5,9	10,9	5,2	6,0
Обробна промисловість	12,8	16,5	8,0	7,7
Будівництво	1,6	9,0	-2,1	6,6
Оптова та роздрібна торгівля, послуги з ремонту	5,4	25,0	11,7	8,4
Транспорт	1,4	0,8	1,6	1,5
Валовий внутрішній продукт	5,9	9,1	4,3	4,6

* У 2000 році використовувалася інша класифікація компонентів ВВП, тому запропоновані показники мають приблизний характер

Примітка: E – оцінка, F – прогноз

Технічна примітка

Цей прогноз отриманий за допомогою ітеративно-аналітичної методики, що базується на використанні системи національних рахунків, а саме на різних методах визначення ВВП.

Існує три загальні методи розрахунку ВВП, а саме ВВП у галузевому розрізі, ВВП за доходами та ВВП за витратами (кінцевим використанням доходів). У цьому прогнозі використовуються два методи.

Розрахунки здійснюються на кварталній основі, а річні дані отримані шляхом агрегації кварталної динаміки.

Процес прогнозування включає наступні кроки:

- Для кожного методу обирається рівень дезагрегації компонентів. Кінцевий результат прогнозу ВВП базується на прогнозі його компонентів.
- Динаміка кожного компонента прогнозується на основі історичних даних, а також набору припущень прогнозу. Де можливо, прогноз базується на відповідних індикаторах випередження. Основна робота зосереджена на динаміці кожного індикатора у реальному вимірі.
- Зростання реального ВВП (для кожного методу окремо) визначається як сума внесків його компонентів. Тут під внеском мається на увазі реальне зростання кожного компонента, зважене на частку цього компонента у структурі ВВП у відповідному періоді попереднього року (деталі наведені у Вставці 1).
- Реальні значення ВВП, отримані за двома різними методами, порівнюються та, у випадку розбіжностей, починається наступна ітерація прогнозування компонентів.

Таблиця прогнозу містить систему вмонтованих індикаторів (пропорцій), що залишаються практично незмінними протягом тривало періоду часу. Ці індикатори частково поєднують компоненти ВВП за витратами та за галузевим методом розрахунку. Як додаткові методики прогнозування компонентів ВВП використовуються економетричні рівняння та таблиці витрат-випуску. Ітерації продовжуються до того часу, коли два методи розрахунку ВВП не дадуть однакових результатів.

Вставка 1. Розрахунки

Для визначення частки кожного компоненту ВВП у його загальному реальному зростанні можна використати наступну формулу зростання ВВП \hat{Y} :

$$\hat{Y} = \left(\frac{Y_t^* - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} \right) = \left(\sum_{i=1}^I \frac{X_{it}^* - X_{i,t-1}}{X_{i,t-1}} \cdot \frac{X_{i,t-1}}{Y_{t-1}} \right)$$

для кожного періоду t ,

де Y - це ВВП, X - компонент ВВП, I - число компонентів, а знак * означає поправки відповідних даних на інфляцію.

Відповідно, частку Θ^{X_i} компоненту X_i у реальному зростанні можна розрахувати наступним чином:

$$\Theta^{X_i}_t = \frac{\left(\frac{X_{it}^* - X_{i,t-1}}{X_{i,t-1}} \right)}{\hat{Y}} \cdot \frac{X_{i,t-1}}{Y_{t-1}} \cdot 100$$

для кожного періоду t .

У формулі співвідношення показників реального зростання компоненту X_i до ВВП зважується на основі частки цього компоненту у ВВП за попередній період.

Скорочення:**дпр до попереднього року**